

Силабус
освітньої компоненти
Міжнародно-правові стандарти медіації (посередництва)
2026-2027 навчальний рік

Сертифікаційна освітня програма	«Соціальна медіація»
Спеціальність	I10 Соціальна робота та консультування
Галузь знань	I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)

Викладач	Афузова Ганна Валеріївна, к. психол. н., доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/faculties/fdsso/structure-fdsso/kaf-social-pedagogy/
Контактний тел.	
Е-mail викладача:	hv_afuzova@bdpu.org.ua
Графік консультацій	Четвер: 16.00-17.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні/семінарські /лабораторні заняття	Самостійна робота	звітність
5/150	18	22	110	залік

Семестр: осінній.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: медіація, посередництво, альтернативне вирішення спорів, міжнародні стандарти, право Європейського Союзу, транскордонний спір, медіаційна угода, етика медіатора, соціальна послуга медіації.

Мета та предмет курсу:

Мета курсу – формування здатності самостійно визначати правові та етичні рамки медіації відповідно до міжнародного й державного законодавства; критично тлумачити та застосовувати стандарти ООН, Ради Європи, Європейського Союзу й України; розв'язувати етичні дилеми, забезпечувати недискримінацію, доступність і рівність сторін; діяти на основі правосвідомості, правового мислення та правової культури.

Предмет курсу – міжнародно-правові, європейські та національні засади регулювання медіації й інших способів альтернативного вирішення спорів, правовий статус учасників, стандарти етики та якості, юридичні наслідки процедури й медіаційних угод.

Компетентності та програмні результати навчання:

Програмні компетентності:

К-2. Здатність самостійно визначати методику проведення медіації за умови дотримання вимог міжнародного та державного законодавства про медіацію, правил проведення медіації та етики медіатора.

К-3. Навички протидії дискримінації за статевими, віковими, етнічними, культурними ознаками, віросповіданням, ознаками відсутності/наявності інвалідності тощо.

К-5. Здатність здійснювати професійну діяльність на основі правосвідомості, правового мислення і правової культури.

Результати навчання:

ПР-2. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми державного та міжнародного законодавства, етичні принципи галузі та загальнолюдські цінності.

ПР-3. Усвідомлювати соціальні передумови толерантного ставлення до особистості, нетерпимості та псевдотолерантності у соціумі, вживати ефективних заходів щодо протидії дискримінації.

ПР-5. Проявляти інтерес до удосконалення загального спілкування, визначити своє місце у правовому полі, а також розвинути правопізнання.

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Засади й принципи правового регулювання спорів і конфліктів.

Тема 1. Альтернативне вирішення спорів у системі захисту прав. Поняття конфлікту, спору й альтернативного вирішення спорів (ADR). Судові та позасудові способи, переговори, фасилітація, консиліація, медіація, арбітраж і гібридні процедури. Критерії вибору процедури: предмет, сторони, владний дисбаланс, терміновість, конфіденційність, виконуваність, суспільний інтерес. Доступ до правосуддя та право на ефективний засіб юридичного захисту.

Тема 2. Медіація як правовий і соціальний інститут. Поняття, ознаки, сфери та моделі медіації. Добровільність, конфіденційність, нейтральність, незалежність і неупередженість медіатора, самовизначення та рівність сторін. Співвідношення автономії сторін і публічних гарантій. Медіабельність спору, межі процедури, скринінг ризиків і запобігання використанню медіації для легітимації насильства чи дискримінації.

Змістовий модуль 2. Міжнародні та європейські стандарти медіації.

Тема 3. Стандарти Організації Об'єднаних Націй та UNCITRAL. Типовий закон UNCITRAL про міжнародну комерційну медіацію 2018 року: сфера дії, процедура, конфіденційність, допустимість доказів, статус медіатора. Конвенція ООН про міжнародні мирові угоди, досягнуті в результаті медіації 2018 року (Сінгапурська конвенція): умови застосування, підстави для відмови, застереження держав. Керівні настанови ООН щодо ефективного посередництва та межі їх перенесення між різними сферами.

Тема 4. Стандарти Ради Європи та CEPEJ. Рекомендації Комітету міністрів щодо сімейної, кримінальної, адміністративної та цивільної медіації. Доступність, якість, підготовка медіаторів, інформування сторін і взаємодія із судом. Європейський кодекс поведінки для медіаторів. Інструментарій CEPEJ щодо розвитку медіації. Практика ЄСПЛ у контексті добровільності, справедливого суду та доступу до правосуддя.

Змістовий модуль 3. Право ЄС і порівняльні моделі у сфері медіації.

Тема 5. Право Європейського Союзу у сфері медіації. Директива 2008/52/ЄС: транскордонні цивільні й комерційні спори, виконуваність угод, конфіденційність, строки позовної давності та якість. Споживчі ADR і ODR, сімейні й трудові контексти. Взаємодія гармонізованих вимог і національної процесуальної автономії. Значення європейських стандартів для правового розвитку України.

Тема 6. Порівняльні моделі регулювання медіації. Судова, приватна, обов'язкова інформаційна та добровільна медіація. Підходи США, Великої Британії, Німеччини, Австрії, Італії, Франції та інших юрисдикцій. Допуск до професії, підготовка, реєстри, акредитація, відповідальність і контроль якості. Межі коректного правового запозичення та оцінювання застосовності зарубіжного досвіду в Україні.

Змістовий модуль 4. Національна модель і соціальні послуги медіації.

1	2	3	4	5	6	7
Тема 7. Національна правова модель медіації в Україні	15	2	2	-	-	11
Тема 8. Медіація та посередництво як соціальні послуги	15	2	2	-	-	11
Разом за змістовим модулем 4	30	4	4	-	-	22
Змістовий модуль 5. Етика, якість і правове проєктування медіації.						
Тема 9. Професійна етика, інклюзія, безпека і якість медіації	14	1	2	-	-	11
Тема 10. Правове проєктування й застосування стандартів у комплексному кейсі	16	2	4	-	-	10
Разом за змістовим модулем 5	30	3	6	-	-	21
Усього годин	150	18	22	-	-	110

Методи навчання: проблемно орієнтовані лекції; порівняльно-правовий аналіз міжнародних договорів, актів soft law, законодавства й етичних кодексів; метод правового кейсу; тлумачення норм і розв'язання колізій; moot mediation з акцентом на правові гарантії; юридичний аудит процедурних документів; картування стандартів; критичне читання іноземних джерел; моделювання етичних дилем; антидискримінаційний та правозахисний аудит кейсів; структуровані дебати; взаємооцінювання за рубриками; самостійна та індивідуально-дослідна робота.

Узгодження програмних результатів, змісту, завдань і оцінювання

ПР	Теми	Методи навчання	Результат діяльності / завдання	Форми та методи оцінювання
ПР-2	Теми 2-7, 9, 10	Порівняльно-правовий аналіз; правовий кейс; моделювання етичних дилем	Аргументоване рішення етичної дилеми з визначенням застосовних міжнародних і державних норм та етичних принципів	Аналітичний кейс; юридичний висновок; захист рішення за рубрикою правомірності, етичності й аргументованості. <i>Форма підсумкового контролю:</i> залік (за результатами накопичувального оцінювання).
ПР-3	Теми 1, 2, 4, 6, 8-10	Антидискримінаційний аудит; аналіз владного дисбалансу; інклюзивне моделювання	Висновок щодо ризиків прямої, непрямої або структурної дискримінації та план доступної, безпечної процедури	Кейс-аудит; чеклист недискримінації й доступності; усний, письмовий або асинхронний захист. <i>Форма підсумкового контролю:</i> залік (за результатами накопичувального оцінювання).
ПР-5	Теми 3-10	Картування джерел; тлумачення норм; юридичний аудит документів; професійна дискусія	Правова карта медіаційного випадку та юридично коректний пакет процедурних рішень і документів	Портфоліо правового супроводу; тест із застосування норм; взаємооцінювання; заліковий захист. <i>Форма підсумкового контролю:</i> залік (за результатами

				накопичувального оцінювання).
--	--	--	--	-------------------------------

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Навчання поєднує опрацювання першоджерел із правовим аналізом професійних ситуацій. Курс не дублює дисципліну «Майстерність медіатора»: техніки медіації розглядаються лише в частині, необхідній для тлумачення добровільності, інформованої згоди, конфіденційності, неупередженості, безпеки, якості та юридичних наслідків процедури. Результати завдань утворюють портфоліо правового супроводу наскрізного медіаційного кейсу.

Усі кейси є навчальними або належно анонімізованими. Передавання персональних, службових і чутливих даних третім особам та інструментам ІІІ заборонено. Здобувачі не зобов'язані розкривати власний сімейний, травматичний або інший приватний досвід.

За обставин, пов'язаних із повітряними тривогами, обстрілами, перебоями зв'язку чи електропостачання, вимушеним переміщенням або доглядовими обов'язками, надається рівноцінна асинхронна можливість виконання. Вона перевіряє ті самі результати, має зіставні складність і максимальну кількість балів та може передбачати письмову структуровану відповідь, аудіо- чи відеозапис, аналіз кейсу, допис у Moodle або інший доступний формат. Оцінюється зміст результату, а не технічна форма подання.

Заохочується висловлювання власної точки зору, творчий підхід до виконання передбачених програмою курсу завдань. Обов'язковим є дотримання принципів академічної доброчесності. Академічна доброчесність передбачає самостійність виконання, належне цитування та достовірність результатів. Генеративний ІІІ можна використовувати для пошуку ідей, структурування або мовного редагування, але не замість професійного аналізу; суттєве використання декларується, а відповідальність за зміст, факти та джерела несе здобувач.

Результати неформальної та/або інформальної освіти можуть бути визнані відповідно до процедур БДПУ, якщо їх зміст, обсяг і підтверджені результати відповідають ОК або його окремій частині.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: комп'ютер або мобільний пристрій, Zoom, Moodle БДПУ, Microsoft Office або сумісні програми; офіційні бази законодавства України, ООН, Ради Європи та ЄС; цифрові шаблони правового аналізу й медіаційних документів. Використовуються лише вигадані або знеособлені кейси; персональні й конфіденційні дані не передаються цифровим сервісам або системам ІІІ.

Система оцінювання та вимоги:

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних, індивідуальних робіт тощо.

За кожною з десяти тем формується тематичний бал (максимум 10 балів / тема): робота на семінарському занятті або рівноцінне асинхронне завдання – до 5 балів; самостійна аналітична робота з елементами індивідуально-дослідного завдання – до 5 балів.

Підсумковий бал (залік) визначається як сума десяти тематичних балів:

$$T1 + T2 + T3 + T4 + T5 + T6 + T7 + T8 + T9 + T10 = \max 100 \text{ балів,}$$

де Т... – тематичний бал за кожною з 10-ти тем змістових модулів.

Оцінювання здійснюється відповідно до змісту й вимог конкретного завдання з урахуванням таких загальних критеріїв:

- відповідність виконаної роботи поставленому завданню;
- правильність, повнота і доказовість;

- здатність аналізувати, узагальнювати й формулювати обґрунтовані висновки;
- самостійність виконання;
- логічність, структурованість і зрозумілість викладу;
- коректне використання професійної термінології та джерел;
- дотримання академічної доброчесності й установлених вимог до подання роботи.

Синхронна й асинхронна форми виконання є рівноцінними та оцінюються за однаковими змістовими критеріями. Форма подання роботи сама собою не може бути підставою для зниження оцінки.

Робота, яку не подано, або робота, зміст якої не відповідає завданню, оцінюється у 0 балів. Порухення академічної доброчесності є підставою для незарахування роботи відповідно до нормативних документів БДПУ.

Критерії оцінювання результатів виконання завдань

1. Виступ або відповідь на семінарському занятті передбачає розкриття запропонованого питання, участь в аналізі проблеми чи професійної ситуації, аргументоване висловлення власної позиції та відповіді на уточнювальні запитання.

<i>бали</i>	<i>критерії оцінювання</i>
5	Відповідь повністю розкриває питання, є правильною, логічною, структурованою й аргументованою. Здобувач демонструє системне розуміння матеріалу, доречно використовує професійну термінологію, теоретичні положення, приклади або дані, формулює обґрунтовані висновки та може застосувати знання для аналізу проблеми чи професійної ситуації.
4	Питання розкрито правильно і достатньо повно. Відповідь логічна та аргументована, однак містить окремі несуттєві неточності, недостатньо деталізовані положення або незначні труднощі із застосуванням знань. Висновки загалом обґрунтовані.
3	Розкрито основний зміст питання, але відповідь переважно описова, неповна або недостатньо структурована. Аргументація, приклади чи висновки частково поверхові. Наявні окремі змістові помилки, які не спотворюють загального розуміння теми.
2	Продемонстровано фрагментарне розуміння матеріалу. Відповідь частково відповідає питанню, містить суттєві прогалини або помилки, має слабку логіку й майже не містить аргументації. Застосування професійних понять ускладнене.
1	Відповідь обмежується окремими правильними положеннями, визначеннями або прикладами, але не розкриває суті питання. Відсутні цілісність, аргументація і самостійний висновок; наявні суттєві змістові помилки.
0	Відповідь не надано, вона не стосується поставленого питання або роботу не може бути зараховано через порушення академічної доброчесності.

2. Самостійна аналітична робота з елементами індивідуально-дослідного завдання може передбачати аналіз наукових і нормативних джерел, порівняння концепцій або підходів, підготовку аналітичної записки, есе, огляду, таблиці, схеми, тез, відповідей на проблемні питання чи іншого теоретико-аналітичного результату. Елементи індивідуально-дослідного завдання передбачають застосування теоретичних знань для розв'язання професійної, дослідницької або практико-орієнтованої задачі, результатом чого може бути план, модель, алгоритм, заповнений професійний документ, методична розробка, просвітницький матеріал, презентація, аналітичний звіт або інший завершений практичний продукт.

Робота виконується переважно асинхронно та подається через Moodle у визначеній викладачем формі. Вимоги до змісту, орієнтовного обсягу, структури, джерел і терміну подання зазначаються в описі конкретного завдання. Практичне завдання може виконуватися

і презентуватися синхронно або подаватися асинхронно через Moodle. За асинхронного виконання здобувач подає готовий практичний продукт і, якщо це передбачено завданням, стисле обґрунтування прийнятих рішень у письмовій, аудіо- чи відеоформі.

бали	критерії оцінювання
5	Завдання виконано повністю. Матеріал проаналізовано системно, критично і самостійно; використано доречні та достовірні джерела. Положення аргументовані, взаємозв'язки розкриті, висновки обґрунтовані й безпосередньо впливають з аналізу. Робота логічно структурована, коректно оформлена і не містить змістових помилок. Практичний продукт повністю відповідає завданню, є завершеним, професійно обґрунтованим, самостійним і придатним до практичного застосування. Коректно використано теоретичні положення, методи, алгоритми та джерела. Ураховано контекст, потреби цільової групи, етичні вимоги, можливі ризики й обмеження. Рішення реалістичні, послідовні та належно аргументовані.
4	Основні вимоги виконано. Робота демонструє правильне розуміння проблеми, достатню аналітичність і доречне використання джерел. Окремі положення або висновки потребують глибшого обґрунтування; наявні незначні змістові чи структурні недоліки. Основні вимоги практичного завдання виконано. Запропоновані рішення правильні, логічні й загалом реалістичні. Практичний продукт має незначні змістові або технічні недоліки; окремі рішення потребують додаткового обґрунтування чи конкретизації.
3	Розкрито основні положення теми, однак робота переважно репродуктивна. Аналіз, порівняння й узагальнення представлені частково. Наявні помітні прогалини, неточності або недоліки у використанні джерел, але загальний зміст завдання зрозумілий. Продемонстровано базову здатність застосовувати знання на практиці. Запропоновано загалом прийнятне рішення, але воно частково шаблонне, непослідовне або недостатньо адаптоване до конкретної ситуації. Наявні помітні змістові й методичні недоліки.
2	Завдання виконано частково. Подано окремі релевантні положення, але цілісного аналізу немає. Структура нечітка, джерела використано обмежено або некритично, висновки формальні чи недостатньо обґрунтовані. Практичне завдання виконано частково. Практичне рішення фрагментарне, недостатньо обґрунтоване або лише частково відповідає вихідним умовам. Пропущено важливі етапи чи компоненти; можливості застосування продукту обмежені.
1	Подано мінімальний обсяг інформації, що лише частково стосується завдання. Аналіз і самостійні висновки практично відсутні; переважають помилкові, непов'язані або механічно відтворені положення. Практична робота лише формально стосується завдання. Запропоновані дії переважно необґрунтовані, нереалістичні або суперечливі. Практичний продукт не може бути використаний без суттєвого доопрацювання.
0	Роботу не подано, її зміст не відповідає завданню, вона не містить визначеного практичного результату або роботу не може бути зараховано через порушення академічної доброчесності.

Нарахування рейтингових балів здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання (не пізніше ніж за тиждень після проведення семінарського заняття), систематизованих для кожного з видів робіт та представлено на електронній навчальній платформі Moodle БДПУ.

Шкала оцінювання

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел

Основні

1. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. канд. юрид. наук, доц. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с.
2. Голубєва Н., Сулейманова С., Бут І., Полуніна О. Альтернативне вирішення цивільноправових спорів : навч.-метод. посіб. [Електронне видання] / Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2023. 134 с.
3. Горещький О.В. Медіація. Український досвід і Європейський вибір. Київ : Ліра-К, 2025. 224 с.
4. Закон України «Про медіацію»: науково-практичний коментар / О. О. Кармаза, Т. В. Федоренко, Д. В. Кушерець, Глорія Домінгос. Київ : Університет «Україна», 2025. 350 с.
5. Зцілення ран конфлікту. Медіація може допомогти. Київ : Раціо, 2024. 344 с. URL: <https://www.mediation-help.com/wp-content/uploads/2024/09/zczilennyaran-konfliktu-.pdf>.
6. Кодекс професійної етики медіатора. Національна асоціація медіаторів України. URL: <https://namu.com.ua/>
7. Кодекс етики медіатора. Український центр медіації : веб-сайт URL: <https://ukrmediation.com.ua/ua/pro-tsentr/kodeks-etyky-mediatora/2-kodeks-etyky-mediatora>
8. Неюрисдикційні форми захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання : монографія / Н. В. Ільків, М. С. Долинська та ін.; за заг. ред. д. ю. н. М. С. Долинської. Львів : ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2020. 174 с.

Додаткові

9. Костіна Д. А. Медіація у публічно-правових спорах: інноваційний підхід до мирного врегулювання конфліктів. *Проблеми законності*. 2024. Вип. 166. С. 140-158.
10. Мазур О. С. Використання медіації в органах місцевого самоврядування України. *Аспекти публічного управління*. 2023. Т. 11. № 4. С. 104-111.
11. Савіщенко В. М., Гавурська К. Є. Міжнародні стандарти медіації: можливість імплементації у національне законодавство. *Медіація як спосіб вирішення приватно- та публічно-правових спорів* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Дніпро, 2022. С. 233–235.

12. Шардакова А., Сорока С. Медіація як альтернативний метод вирішення конфліктів у кримінальних справах: світовий огляд. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2024. № 1 (41). С. 376–381.

13. Gaffney, I. (2022). Impartiality and Neutrality in Mediation. *Journal of Mediation and Applied Conflict Analysis*, 8(1), 59–71. <https://doi.org/10.33232/JMACA.8.1.57>

Міжнародні, європейські та національні нормативні джерела

14. United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation. New York, 2018. URL: https://uncitral.un.org/en/texts/mediation/conventions/international_settlement_agreements

15. UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation and International Settlement Agreements Resulting from Mediation, 2018. URL: https://uncitral.un.org/en/texts/mediation/modellaw/commercial_conciliation

16. United Nations Guidance for Effective Mediation. New York: United Nations, 2012. URL: <https://peacemaker.un.org/en/documents/united-nations-guidance-effective-mediation>

17. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters. Official Journal of the European Union. 2008. L 136. P. 3-8. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/52/oj>

18. Council of Europe. Recommendation No. R (98) 1 of the Committee of Ministers to member States on family mediation. 1998.

19. Council of Europe. Recommendation No. R (99) 19 of the Committee of Ministers to member States concerning mediation in penal matters. 1999.

20. Council of Europe. Recommendation Rec(2001)9 on alternatives to litigation between administrative authorities and private parties. 2001.

21. European Commission for the Efficiency of Justice. Mediation Development Toolkit: Ensuring implementation of the CEPEJ Guidelines on mediation. Strasbourg: Council of Europe, 2018. URL: <https://www.coe.int/en/web/cepej/cepej-work/mediation>

22. European Code of Conduct for Mediators. European Commission, 2004. URL: https://commission.europa.eu/law/cross-border-cases/judicial-cooperation/types-judicial-cooperation/mediation_en

23. Державний стандарт соціальної послуги медіації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1160-24#Text>

24. Державний стандарт соціальної послуги посередництва. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1159-24#Text>

25. Про медіацію : Закон України від 16.11.2021 № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>

26. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

27. Про третейські суди : Закон України від 15.12.2021 р. № 1701-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15#Text>

Інформаційні ресурси

28. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>

29. UNCITRAL. URL: <https://uncitral.un.org/>

30. Council of Europe CEPEJ Mediation. URL: <https://www.coe.int/en/web/cepej/cepej-work/mediation>

31. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/>

32. Бібліотека БДПУ. URL: <https://library.bdpu.org.ua/>

33. Moodle БДПУ. URL: <https://edu.bdpu.org/login/index.php>